

THE TRUE MEANING AND LOVE FOR LANGUAGE IN THE STORY

"THE LAST LESSON"

Sevinch Kuchkarbaeva

Student

Abstract: This thesis analyzes the story "The Last Lesson" by the French writer Alphonse Daudet. The writer illuminates the issues of love for the native language, national pride, and spiritual awakening in the story. In this work, the author fully illuminates how sacred a one-hour lesson is and how a country's freedom or dependence affects the change in its language. This work has a tremendous impact not only on the French but also on the citizens of every country in the world that has its own native language.

Key words: Last lesson, love for language, national idea, native language, patriotism, national values, lesson, spirituality, teacher.

“So‘nggi saboq” hikoyasidagi asl ma‘no va tilga bo‘lgan muhabbat.

Sevinch Qo‘chqorboyeva

ToshDO‘TAU talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda fransuz yozuvchisi Alfons Dodening “So‘nggi saboq” hikoyasini tahlil qilinadi. Yozuvchi tomonidan hikoyada ona tiliga muhabbat, milliy g‘urur va ma‘naviy uyg‘onish masalalari yoritiladi. Bu asarda muallif bir soatlik darsning qanchalik muqaddas ekanligi va bir mamlakatning ozod yoki qaram bo‘lishi uning tilining o‘zgarishiga qanchalik tas‘ir qilishi to‘liq yoritilgan. Bu asar nafaqat fransuzlar balki o‘z ona tiliga ega bo‘lgan dunyodagi har bir davlatning fuqarolariga juda katta ta‘sir qiladi.

Kalit so‘zlar: So‘nggi saboq, tilga muhabbat, milliy g‘oya, ona tili, vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, dars, ma‘naviyat, ustoz.

Til – bu qalbimiz oynayi jahoni, u bor ekan biz fikrlaymiz, muloqat qilamiz, va bir birimizni tushunamiz. Biz birgina tilimiz orqali hayvondan ajralib turamiz. Bu insonlar uchun Alloh tomonidan berilgan eng katta yutuq va mukofotdir. Shuningdek, biz tilimizni onamizga o‘xshatib ona tili deymiz, shuning uchun ham u bizga qadrlil va biz uni asrashimiz kerak. Til tushunchasi nafaqat bir xalqda qadrlil,

balki u adabiyot yo‘nalishida ham kebg yoriladi va qadrlanadi. Alisher Novoiy bobomiz bejizga shunday demagan:

Tengriki insonni qilib ganji rost,
So‘z bila hayvondin, anga ehtiros.¹

Ya’ni buning ma’nosi shundan iboratki, ona tili bilan tirik va mustaqil inson, agar unda o‘z tili bo‘lmasa uni hayvondan nima farqi bor. Alfons Dode o‘zining ko‘pgina asarlarida tilni ardoqlash kerakligi, uni sevishimiz va asrashimiz kerakligini insonlarga tushuntirishga harakat qiladi. Chunki biz uni kelajak avlodga sof va asl holida yetkazishimiz eng muhim vazifalarimizdan bittasidir. Darhaqiqat, yozuvchining eng mashhur asari ham shu “So‘nggi saboq” hikoyasidir. Bu hikoya nafaqat o‘z zamonasidagi bolalar holatini ta’riflab qolmasdan, hozirgi kundagi bolalarning holatini ham tasvirlaydi. Hozirda ham bolalar darslariga kechikib borishadi, yoki umuman bormaslikni afzal ko‘rishadi. Asar Frans ismli bolakay tilidan aytiladi. U ham doim darsga kechikib brogan, chunki u yo‘lda bo‘layotgan voqealarni kuzatishni yaxshi ko‘rar edi. Ammo u maktabga yetib kelganda maktab yakshanba tongidek jimjit edi. Mana shu joyda asarning voqealari keskin o‘zgarib ketadi, chunki shu paytgacha u kechikib borgan va darslar o‘quvchilarning mavzuni baqirib takrorlashi bilan boshlangan.

Nemislar bosqinidan keyin fransuz tili taqiqlanadi va M.Hamel oxirgi darsda “Bu sizning so‘nggi fransuz tili sabog‘ingiz” deb aytganda, bolalarning hammasi hayron qolishadi va qo‘rqanlaridan yuraklari tez tez urishni boshlashadi. Bu sahna xalqning til orqali o‘zligini yo‘qotish xavfini ifodalaydi. Chunki har bir millat o‘zining ona tili bilan tirik va erkin bo‘lishadi. Til va milliy ruhning baddiy ifodasi ham asarda to‘liq ochib beriladi. Asarda til nafaqat aloqa vositasi, balki millatning ruhi sifatida ko‘rsatilgan. M. Hamelning “Tilini saqlagan xalq - o‘zligini yo‘qotmaydi” degan g‘oyasi hikoyaning markazida turadi. Dode tilga muhabbatni o‘qituvchi timsolida, ya’ni fidoyilik va sadoqat orqali ifodalaydi. Chunki har bir o‘qituvchi o‘quvchilariga birinch ona tilini sevish kerakligini o‘rgatadi. Asarning o‘zbek tiliga tarjimasiga to‘xtaladigan bo‘lsak, o‘zbek tilidagi tarjimada asarning

¹ Saydullayeva U. Alfons Dodening “So‘nggi saboq” hikoyasida milliy til qadri. –24-to‘plam, 2023. –149b.

hissiy ohangi deyarli to'liq saqlanib qolgan. Biroq ayrim iboralarda milliy madaniyatga moslashtirish (adaptatsiya) usuli qo'llanilgan. Masalan, "aziz vatanim" iborasi o'zbekcha "jonajon Vatanim" shaklida berilib, hissiy kuch oshirilgan. Bu esa tarjimonning asar mazmunini o'zbek o'quvchisiga yaqinlashtirishdagi muvaffaqiyatini ko'rsatadi. Asarning bugungi kundagi ahamiyatiga keladigan bo'lsak, hozirgi globallashuv sharoitida "So'nggi saboq"ning g'oyasi yanada dolzarbdir. Har bir millat o'z tili va madaniyatini asrashga mas'uldir. Agar yoshlarni ona tiliga hurmat, milliy o'zlikni qadrlash va vatanparvarlik ruhida tarbiyalaydi.

Darhaqiqat, muallimning shunday bir gapi bor edi. "Fransuz tili dunyodagi eng ajoyib til ekani", uni asrash har bir insonning burchi bo'lishi kerak, "chunki yozuvchining mustamlaka xalq birgina o'z ona tili orqaligina mustaqil xalq bo'la olishi va yorug'likka chiqa olishi" to'g'risidagi fikrlari katta ahamiyatga ega. Hozirgi kunda ko'p yoshlar o'z ona tilidan ko'ra chet tillarini bilishni o'zining asosiy maqsadi sifatida qarashadi va bu keyingi yosh avlodning o'z tilini unitishiga olib kelishi aniq deb hisoblayman. Ammo hozirgi 21-asrda chet tillarini bilmasdan insonlar o'z hayotlarini yaxshi yashay olishmaydi deb hisobliman. Shuning uchun har bir inson boshqa tilni o'z hohishi bilan o'rganar ekan o'z ona tilini unutmasligi ularning oldidagi eng muhim burchidir.

Alfons Dodening "So'nggi saboq" asari bu oddiy dars hikoyasi emas, balki insoniyatning o'z ildizlarini unutmaslikka chaqiruvchi baddiy asardir. Muallif xalq qalbini, milliy g'ururini, tilga bo'lgan muhabbatini samimiy va tabiiy uslubda ifoda etadi. Tarjimada ham bu hissiyotlar ham saqlanib, asar o'zbek o'quvchisiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Bu asar orqali o'quvchi "Tilni asrash – millatni asrash" ekanligini yetarli darajada tushunadi deb o'ylayman. Har bir inson o'z tilini sevishi, uni o'rganishi va kelajak avlodga yetkazishi kerak. Bu har bir yosh avlodning asosiy maqsadi va vazifasi bo'lishi kerak deb hisobliman.

Alfons Dode o'zining asari yordamida butun dunyo xalqiga o'z ona tilini asrashi va uni o'z vaqtida rivojlantirishi kerakligini ta'kidlamoqda. Biz ham bu asardan o'zimizga to'g'ri xulosa chiqargan holda o'z ona tilimizni o'zbek tilini

rivojlantirishimiz kerak. Hozirgi kunda bizning yurtimizga ham chet elliklar mehmon yoki o'z bizneslarini ochish uchun kelishmoqda ammo nega ular bizning yurtida o'z ona tilida gapirishyapti, lekin biz chet elga borganimizda ularning tilida gapirishimiz kerak deb ko'p tillarni o'rganib o'z ona tilimizni unutishimiz kerak. Mana shu holatlarga e'tibor bermasak biz ona tilimizni hozir emas ammo keyin yo'qotishimiz mumkin.

Shunday qilib, biz bu asarni ko'p tillarga tarjima qilinishini ham uni ayniqsa kelajak avlodga yetkazishimiz zarur, chunki har bir xalq va inson o'z ona tilini qadrini bilishi va uni yo'qolib ketmasligi uchun harakat qilishi kerak. Chunki ona tili tirik xalqni hech qachon yengib bo'lmaydi va ularning g'ururi va o'zligi mustahkam bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Adabiyot 10-sinf uchun darslik. 2-qism. Toshkent- 2017.
2. Saydullayeva U. Alfons Dodening "So'nggi saboq" hikoyasida milliy til qadri. –24-to'plam, 2023. –B.153.
3. Mamarasulova, Gulnoz."THE INFLUENCE OF ORIENTAL LITERATURE ON ENGLISH POETRY AND PROSE." Nordic_Press 8.0008 (2025).
4. Asadov, M.T. 2021. "Fransuz-o'zbek tarjimachiligi istiqbollari". O'zbekiston: til va madaniyat 1 (3): 125-134.
5. www.pedagogs.uz